

PALVELUSETELISÄÄNTÖKIRJA PALVELUKOHTAINEN OSA

Alle 23-vuotiaiden lyhytpsykoterapia

LUONNOS

KANTA-HÄMEEN HYVINVOINTIALUE

Hyväksytty aluehallituksessa x.x.2025 § xxx

Voimassa x.x.2025 alkaen

Sisällysluettelo

1	Sääntökirjan palvelukohtainen osa.....	1
2	Palvelun kuvaus.....	1
3	Palvelusetelijärjestelmän asiakkaat ja palvelusetelin myöntäminen	2
3.1	Palvelusetelijärjestelmän piiriin kuuluvat asiakkaat.....	2
3.2	Palvelusetelin myöntäminen	2
3.3	Palvelusetelin arvo ja palvelusetelipalvelun hinnoittelu	3
4	Palvelun laatuvaatimukset.....	4
4.1	Lyhytpsykoterapeutti	4
4.2	Vastaanottotoimintaan liittyvät tarkennukset	5
4.3	Kirjaaminen, raportointi ja hoitopalaute	5
4.4	Laskutusperiaatteet.....	5
5	Palvelukohtaiset erityisehdot palveluntuottajan ja asiakkaan väliseen sopimukseen.....	7
	Liite 1: Vähimmäisarviointi lyhytpsykoterapiaan ohjaamiseksi	8

1 Sääntökirjan palvelukohtainen osa

Jokaisessa Kanta-Hämeen hyvinvointialueen palvelusetelissä on käytössä palvelusetelisääntökirja, joka sisältää kaksi osaa: yleisen osan ja palvelukohtaisen osan. Yleinen osa on erillinen asiakirja, jonka vaatimukset koskevat kaikkia Kanta-Hämeen hyvinvointialueen palvelusetelituottajia.

Palvelukohtainen osa sisältää yksityiskohtaisempia vaatimuksia kyseisellä palvelusetelillä tuotettavalle palvelulle. Palvelusetelituottaja sitoutuu noudattamaan molempien sääntökirjojen vaatimuksia palvelusetelituottajana toimiessaan. Mikäli palvelusetelisääntökirjan palvelukohtainen osa on ristiriidassa palvelusetelisääntökirjan yleisen osan kanssa, noudatetaan yleisessä osassa annettuja vaatimuksia ja linjauksia.

2 Palvelun kuvaus

Tämä palveluseteli on tarkoitettu alle 23-vuotiaiden lasten ja nuorten Terapiatakuulain (1107,1108,1109 ja 1110/2024) mukaiseen lyhytpsykoterapiaan. Lyhytpsykoterapialla tarkoitetaan perusterveydenhuollossa annettavaa psykoterapiaa, joka sisältää enintään 20 tapaamiskertaa ja sitä antaa koulutettu psykoterapeutti.

Terveystieteiden lain (1326/2010) 1.5.2025 voimaan tulleen 53 §:n 1 momentin mukaisesti perusterveydenhuollossa lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten lyhytpsykoterapia tai psykologiseen vuorovaikutukseen perustuva määrämuotoinen ja aikarajoitteinen psykososiaalinen hoito on aloitettava 28 vuorokauden kuluessa siitä, kun tarve tällaiselle hoitomenetelmälle on todettu, jolleivät lääketieteelliset, hoidolliset tai muut vastaavat seikat muuta edellytä.

Lyhytpsykoterapia on tehokas ja vaikuttava lasten ja nuorten terapiatakuun mukainen hoito lieviin ja keskivaikeisiin mielenterveydenhäiriöihin perusterveydenhuollossa. Sen sijaan lapset ja nuoret, joilla on useita samanaikaisia ongelmia, esimerkiksi mielenterveyden oireita, päihteiden haitallista käyttöä ja merkittäviä oppimisvaikeuksia, tarvitsevat usein erikoisairaanhoidoa tai monimuotoista ja pitkäkestoista tukea. Vähimmäisarvio lyhytpsykoterapiaan ohjaamiseksi on esitetty liitteessä 1.

Palveluun ohjautuminen tapahtuu Kanta- Hämeen hyvinvointialueen virkasuhteisen perusterveydenhuollon lääkärin arvioinnin perusteella, jossa otetaan huomioon lapsen tai nuoren yksilölliset tarpeet ja terapiatakuulain asettamat vaatimukset. Lisätietoa arviointikriteereistä ja menettelyistä löytyy tästä sääntökirjasta, joka tukee palvelusetelitoiminnan läpinäkyvyyttä ja asiakkaan oikeutta saada laadukasta terapiaa.

3 Palvelusetelijärjestelmän asiakkaat ja palvelusetelin myöntäminen

3.1 Palvelusetelijärjestelmän piiriin kuuluvat asiakkaat

Palvelusetelin myöntäminen edellyttää julkisen terveydenhuollon ammattihenkilön tekemää hoidontarpeen arviointia. Palveluseteli on täydentävä palvelu terveydenhuollon itse tuottamalle palvelulle. Palvelusetelin voi saada lapsi tai nuori,

- jolla on hyvinvointialueen perusterveydenhuollon lääkärin toteama tarve Terapiatakuulain mukaiselle lyhytpsykoterapialle, sekä
- joka on motivoitunut terapeuttiseen työskentelyyn ja sitoutunut lyhytpsykoterapian tavoitteisiin ja työskentelytapoihin.

3.2 Palvelusetelin myöntäminen

Lyhytpsykoterapian palveluseteli voidaan myöntää Kanta-Hämeen hyvinvointialueen palveluiden piirissä oleville alle 23-vuotiaille lapsille ja nuorille. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen perusterveydenhuollon lääkäri tekee arvion lyhytpsykoterapian tarpeesta yhteistyössä perustason mielenterveystyön ammattilaisten kanssa huomioiden arviossa myös muiden kuin Terapiatakuulain mukaisten menetelmien soveltuvuuden. Muiden hyvinvointialueella käytössä olevien interventioiden käytön mahdollisuus on poissuljettu.

Palvelusetelin mukainen lyhytpsykoterapiaprosessi:

- Oma työntekijä arvioi lapsen tai nuoren tarvitsevan lyhytpsykoterapiaa huomioiden myös muut soveltuvat menetelmät.
- Oma työntekijä ohjaa lapsen ja nuoren perusterveydenhuollon lääkärin vastaanotolle lyhytpsykoterapian tarpeen ja soveltuvuuden arviointia varten.
- Lääkäri toteaa lyhytpsykoterapian tarpeen ja soveltuvuuden sekä tarjoaa palveluseteliä sen järjestämiseksi.
- Lääkärille ohjannut työntekijä toimii palveluntuottajan ja hyvinvointialueen välisenä yhteyshenkilönä.
- Kyseisen palvelualueen palvelupäällikkö tekee päätöksen palvelusetelin myöntämisestä.
- Oma työntekijä (nimetty yhteyshenkilö) ohjeistaa nuorta aikuista ja alaikäisen osalta huoltajaa palvelusetelin käyttöön.
- Nuori aikuinen tai alaikäisen osalta huoltaja valitsee psykoterapeutin, sopii lyhytpsykoterapian aloituksesta palveluntuottajan kanssa sekä solmii palveluntuottajan kanssa lyhytpsykoterapiaa koskevan sopimuksen.
- Lyhytpsykoterapia toteutetaan asiakkaan ja psykoterapeutin välillä.
- Psykoterapeutti kirjaa käynnit Kanta-järjestelmään ja tilastoi käynnit terapiatakuun ohjeen mukaisesti.

3.3 Palvelusetelin arvo ja palvelusetelipalvelun hinnoittelu

Lasten ja nuorten Terapiatakuulain mukainen lyhytpsykoterapia on asiakkaalle maksutonta. Palvelusetelin arvon päättää Kanta-Hämeen hyvinvointialueen aluehallitus. Palvelusetelin arvo on kiinteä (90 €/45 min) ja sisältää kaikki palvelun tuottamisesta aiheutuvat kustannukset. Palveluseteliin määritetty palvelun kesto tarkoittaa aktiivista lyhytpsykoterapiaa asiakkaan läsnä ollessa tai erikseen sovitusti videovastaanottona.

4 Palvelun laatuvaatimukset

Hyvinvointialueen palvelusetelien yleiset vaatimukset on määritelty palvelusetelin sääntökirjan yleisessä osassa. Lisäksi palvelun tulee olla sisällöltään ja laadultaan vähintään tämän sääntökirjan mukaista ja saman tasoista kuin Kanta-Hämeen hyvinvointialueen tuottama oma toiminta.

Palveluntuottajan tulee laatia tarjoamastaan lyhytpsykoterapiasta sisällön kuvaus ja tiedottaa hyvinvointialuetta muutoksista siten, että hyvinvointialueella on käytössään ajantasaiset kuvaukset toiminnasta ja palvelun saatavuudesta. Palveluntuottajan on tiedotettava ja raportoitava tarjoamiensa palvelujen laadun valvonnasta (omavalvontasuunnitelma).

Hyvinvointialuetta tulee viipymättä informoida asiakkaiden tekemistä reklamaatioista, korvausvaatimuksista, reklamaatioihin johtaneista syistä ja niiden johdosta tehdyistä toimenpiteistä. Palveluntuottaja ei voi itsenäisesti vaihtaa palvelusta vastaavaa henkilöä. Palveluntuottaja vastaa myös alihankkijoidensa toiminnasta. Palveluntuottaja antaa hyvinvointialueelle luvan tehdä asiakaskyselyjä.

4.1 Lyhytpsykoterapeutti

Lyhytpsykoterapiaa toteuttaa koulutettu psykoterapeutti. Psykoterapeutilla tulee olla terveydenhuollon ammattihenkilöstä annetun lain ja asetuksen mukainen oikeus käyttää psykoterapeutin ammattinimikettä (Valvira-hyväksyntä). Psykoterapeutti-ammattinimikkeeseen johtava koulutus tulee olla siihen psykoterapiasuuntaukseen ja -muotoon, jota psykoterapeutti tuottaa. Lisäksi psykoterapeutin tulee olla perehtynyt kyseisen viitekehyksen mukaisiin lyhytpsykoterapeuttisiin menetelmiin. Psykoterapeutin psykoterapiasuuntaus, kielitaito ja ikäryhmäkohtainen perehtyneisyys tulevat näkyviin myös palveluseteliportaaliin.

Psykoterapeutti voi olla jossain tilanteissa myös lain määritelmän mukainen palveluntuottaja ja joissain tilanteissa taas työskentelee palveluntuottajalle.

Palveluntuottaja vastaa siitä, että psykoterapeutti täyttää vaadittavat ammatilliset koulutus ja työkokemusvaatimukset sekä soveltuu tehtävään. Palveluntuottajan on huolehdittava henkilöstönsä ammattitaidon säilymisestä, perehdytyksestä ja osaamisen kehittämisestä sekä riittävästä täydennyskoulutuksesta ja työnohjauksesta.

Psykoterapeutin tulee toteuttaa asiakaslähtöisesti palvelusetelillä järjestettävä hoito hyvien hoito- ja toimintakäytäntöjen mukaisesti siten, että psykoterapia on laadukasta, potilasturvallista ja asianmukaisesti toteutettua. Potilasasiakirjamerkintöjen on oltava laadullisesti asianmukaisia.

4.2 Vastaanottotoimintaan liittyvät tarkennukset

Palveluntuottajan tulee huomioida toimitilojen esteettömyys palvelua tarjottaessa. Mikäli lyhytpsykoterapiaa toteutetaan etävastaanottona videoyhteydellä, palveluntuottajan oikeus tuottaa terveydenhuollon palveluita etäpalveluna tulee olla rekisteröity Soteri-rekisteriin ja palveluntuottajan on noudatettava rekisteröintipäätöksen etäpalveluja koskevia erityisehtoja. Etävastaanottotoimintaa eivät ole asiakkaan ajanvaraukseen, sen siirtämiseen tai perumiseen liittyvät yhteydenotot.

4.3 Kirjaaminen, raportointi ja hoitopalaute

Palvelusetelillä toteutetussa lyhytpsykoterapiassa muodostuvat asiakirjat tuotetaan käyttäen sähköistä potilastietojärjestelmää sekä jatkossa ostopalveluvaltuutusta, (sitten kun se otetaan hyvinvointialueella käyttöön), jolla potilas- ja asiakasasiakirjat siirtyvät Kantaan.

Psykoterapeutti laatii potilas- ja asiakasasiakirjat palvelutapahtuman yhteydessä. Kirjaamisessa tulee noudattaa lasten ja nuorten Terapiatakuulain soveltamisohjeita. Palveluntuottajan tulee noudattaa huolellisuutta tietojen käsittelyssä ja huolehtia siitä, että salassa pidettäviä tietoja käsitellään lain mukaisesti tietoturvallisesti.

Palveluntuottajan tulee asiakirjoja käsitellessään noudattaa, mitä hyvinvointialueen asiakirjojen käsittelystä säädetään (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999) sekä Kanta-Hämeen hyvinvointialueen antamia ohjeita. Asiakirjojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia julkisuuslain säädöksiä sovelletaan asiakirjoihin silloinkin, kun ne ovat palveluntuottajan hallussa. Asiakirjojen käsittelyä säätelee myös laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (784/2021).

Kanta-Hämeen hyvinvointialue on palvelusetelillä järjestettävässä palvelussa syntyvien potilas- ja asiakasasiakirjojen henkilötietolaissa tarkoitettu rekisterinpitäjä.

Psykoterapeutti tai palveluntuottaja sitoutuu toimittamaan lapsen tai nuoren hoitopalautteen Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle nimetylle yhteyshenkilölle viimeistään kahden viikon kuluessa hoidosta/ viimeisestä kontaktista palveluntuottajan luona. Hoitopalautteen tulee olla hyvinvointialueen käytettävissä ennen kuin viimeinen lasku maksetaan. Palveluseteliportaali estää laskuviitteen muodostamisen viimeisen laskun osalta, mikäli palvelupalautetta ei ole kirjattu portaaliin. Palveluseteliportaalin palautteeseen ei kirjata mitään asiakastietoja, vaan siinä ilmoitetaan, että hoitopalaute on kirjattu Kantaan.

4.4 Laskutusperiaatteet

Palveluntuottaja laskuttaa hyvinvointialuetta enintään kerran kuukaudessa ja viimeistään kahden kuukauden kuluttua palvelun toteutumisesta palvelusetelipäätöksen mukaisesti.

Vuoden vaihteessa kuluvan vuoden laskut tulee toimittaa erikseen ilmoitettavaan päivämäärään mennessä.

5 Palvelukohtaiset erityisehdot palveluntuottajan ja asiakkaan väliseen sopimukseen

Palveluntuottajan tulee ottaa asiakasyhteydenottoja vastaan niin, että asiakas saa asiassaan yhteyden tuottajaan viimeistään 7 vuorokauden kuluessa.

Palveluntuottajan tulee ilmoittaa lyhytpsykoterapian aloittamisajankohta selkeästi siten, että lapsi ja hänen huoltajansa tai nuori tietää riittävän ajoissa paikan ja kellonajan ennen palvelun alkamista.

Lyhytpsykoterapian tulee alkaa viimeistään 28 vuorokauden kuluessa hyvinvointialueen lääkärin hoidon tarpeen toteamisesta. Palveluntuottajan tulee huolehtia, että palveluun pääsyn kesto –tieto on ajan tasalla palvelusetelijärjestelmässä. Jos palveluntuottajalla ei ole tosiasiallista mahdollisuutta aloittaa jo sovittua Terapiatakuulain mukaisia lyhytpsykoterapia-hoitojaksoja, tulee palveluntarjoajan informoida asiasta viipymättä sovittua yhteyshenkilöä hyvinvointialueella.

Palveluntuottajan tulee pitää kirjaa asiakkaan poissaoloista ja niiden syistä. Palveluntuottajan tulee tuntee poissaoloja koskevat kriteerit. Palveluntuottaja on velvollinen ilmoittamaan lyhytpsykoterapian toteutumattomuudesta, asiakkaan poisjäännistä ym sovittulle yhteyshenkilölle hyvinvointialueella. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös sopimuksesta ja siihen liittyvästä suunnitelmasta poikkeamista.

Palveluntuottajan velvollisuus on tiedottaa viiveettä lähettävän tahon yhteyshenkilöä, mikäli lapsen tai nuoren terveydentilassa tapahtuu akuutti muutos, lyhytpsykoterapian toteutumisessa tapahtuu merkittäviä muutoksia tai hoito ei toteudu sovittu.

Lyhytpsykoterapia keskeytetään toistuvien poisjääntien tai todetun hoidon etenemättömyyden vuoksi. Hyvinvointialue maksaa vain toteutuneista käynneistä.

Liite 1: Vähimmäisarviointi lyhytpsykoterapiaan ohjaamiseksi (Mielenterveystalo.fi ammattilaisten osio, viitattu 15.9.2025)

PÄIVITETTY: 1.9.2023 | Lisää sivu suosikiksi

Vähimmäisarviointi lyhytpsykoterapiaan ohjaamiseksi

Silloin kun potilaalle ei ole tarpeellista tai mahdollista tarjota varsinaista psykoterapia-arviota, voidaan lyhyeen psykoterapiaan ohjaaminen tehdä myös yleisluonteisemman arvioinnin perusteella.

Lyhytpsykoterapiaan ei tulisi ohjata ilman tässä esitettyjen edellytysten arviointia, sillä heikosti potilaan todelliseen tarpeeseen vastaava terapiaohjaus voi pahimmillaan tuottaa potilaalle haittaa. Tässä esiteltävä vähimmäisarviointi tulee tehdä kasvokkain tapahtuvan haastattelun pohjalta.

Edellytykset lyhyestä psykoterapiasta hyötymiseksi

Mikäli kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät, on lyhytpsykoterapiaan ohjaaminen todennäköisesti perusteltua ja tarpeenmukaista.

- Potilaalla on diagnosoitavissa mielenterveyden häiriö, johon liittyvät psyykkiset oireet heikentävät toimintakykyä.
- Matalamman kynnyksen hoitomuodot on asianmukaisesti kokeiltu, tai on olemassa hyvät ja selkeät perusteet olla näitä kokeilematta.
- Voidaan hahmotella lyhytpsykoterapiaan järkevästi soveltuva tavoite, jonka saavuttaminen todennäköisesti riittävässä määrin lievittäisi psyykkisiä oireita ja toimintakyvyn laskua.
- Potilaan elämäntilanne on ajankohtaisesti riittävän vakaa ja tasainen, jotta hänen mielensä voimavarat riittävät tavoitteelliseen työskentelyyn kohdeongelman parissa.
- Potilaalla on halu ryhtyä käytännössä ponnistelemaan edellä hahmotellun tavoitteen saavuttamiseksi, ja hän kykenee riittävän sujuvasti asettumaan omaa mieltä tarkastelemaan, tavoitteelliseen ja vastavuoroiseen keskusteluvuorovaikutukseen.
- Mikään seuraavista poissulkukriteereistä ei täyty:
 - Ajankohtainen päihdehäiriö.
 - Ajankohtainen aktiivinen itsetuhoinen tai antisosiaalinen käyttäytyminen tai akuutti syömishäiriöoireilu.
 - Oireita, jotka liittyvät huonossa hoitotasapainossa olevaan psykoottiseen häiriöön tai kaksisuuntaiseen mielialahäiriöön, tai epäily selvittämättömästä psykoottisesta häiriöstä tai kaksisuuntaisesta mielialahäiriöstä.
 - Vaikea-asteiset ajankohtaiset psykiatriset oireet, joihin liittyy vaikeaa toimintakyvyn laskua.
 - Selvittämätön epäily kompleksisesta traumatisoitumisesta.